

מו בני בבל עושין רפואה למילה בגלל חמורים וכמון. בני ארץ ישראל אין עושין.

מו בני ארץ ישראל קורין העם הפרשה והש"ץ סדרים. בני בבל קורא הש"ץ הפרשה והעם יעמדו וישמעו מלה במלה.

תקנת ארצות

במספרים ונהגו למול בסכין עכ"ל, והוא לשון הרמב"ם [פ"ד ממילה ה"א] והטור [סי' הנ"ל, דף קצ"ו ע"א]. ובעניי אינני יודע מה בין סכין לתער דלכאורה שניהם שם תער או שם סכין עליהם. וגם בקרא (יהושע פרשה ה' פסוק ב') כתיב עשה לך חרבות צורים ושוב מול את בני ישראל הרי דחרב מהודר למילה. והרב בעל ספר זכרון ישעיה הרב מדעלאטיץ¹¹³ העיר, דתער פירשו כאן מספרים דכן תרגם אונקלוס בקרא דתער לא יעבר על ראשו [במדבר ו' ה'] מספר, ואין זה נראה נכון בעיני ואכמ"ל.

מו רפואה דכמון מבואר במשנה דשבת (דף קל"ג ע"א) ונותנין עליה איספלנית וכמון. והא דגלל חמורים מבואר בשבת (דף ק"י ע"ב) לזכה לנקיט

הערות הגאון אדר"ת זצ"ל

(מו) בסימן זה נפלו בלי ספק שיבושים וכו'. נראה הכונה שבני ארץ ישראל קורין פרשיות פרשיות, שעל כל פרשה שקרא הש"ץ קורין העם אח"כ, ונ"צ אינם עושין כן אלא שהעם שומעים לנד. ומש"כ סדרים נ"ל שהכוונה ענינים ענינים לנד והיינו היכא דסליק ענינא. ונ"ל שזהו לשון סדרה ענין סדרה שנזכר בראשונים באו"מ סי' ל"צ ושכח מאמנו לגמרי מה היא, ורק נרשם בסוף כל ספר כמה סדרים יש בכל ספר ואין אמנו יודע עד מה.

הערת הגר"ע אלמשולר זצ"ל: כנר כתבתי שהכוונה על הסדרות של ארץ ישראל דמסקי אורייתא למלת שני כנמגילה דף כ"ט [ע"ב], וזהו מה שמנא ר"מ בסידור קדמונים סדרה כל שהולך וכומז השיטה עד חליה בתוס' מנחות (דף ל"ז ע"א) ד"ה והאידנא, שהולכו לעשות סימן בסוף כל סדרה לדעת איה התחלת הסדר ואיה הסוף, וזה נכון.

113. הגאון רבי מאיר אבאווין אח"כ אב"ד נוברודוק, תרל"ו - תש"א.

מח בני בבל עושים שמחת תורה בכל שנה ושנה. (בחג הסוכות, ובכל מדינה ובכל עיר ועיר קורין בפרשה אחת). בני ארץ ישראל אין עושין שמחת תורה אלא לשלש שנים ומחצה, (וביום שישלימוהו הפרשה שקורין בפלך זה אין קורין בזה).

תקנת ארצות

מח זה לשון הרמב"ם (פ"ג מהל' תפלה ה"א), המנהג הפשוט בכל ישראל שמשלימין את התורה בשנה אחת וכו', ויש מי שמשלים את התורה בשלש שנים ואינו מנהג פשוט, עכ"ל. ובאמת מבואר הדבר במגילה (דף כ"ט ע"ב) בני מערבא מסקי לאורייתא בתלת שנין. וידוע דבזה מיושב קושית הטורי אבן במגילה (דף ל"א ע"ב) [ד"ה לפי] אהא דאיתא שם שאין מפסיקין בקללות דאין אומרים ברכה על פורעניות. והקשה הא מעיקר התקנה הפותח מברך לפניה והחותם לאחריה, וא"כ מאי ברכה על פורעניות איכא, עיי"ש שנדחק מאוד. אך להנ"ל הרי במערבא חלקו כל סדרה לשלשה סדרות, ולמנהגם יוכל להיות הקללות גם ראשון גם אחרון.

והנה לא רק הסדרות חלקו במערבא לשלשה, אך גם הפסוקים איתא בקדושין (דף ל' ע"א) דכי אתא רב אחא בר אדא אמר במערבא פסקי ליה להאי קרא לתלתא פסוקי וכו', וכן פסקו גם פסוקים אחרים כדמוכח שם. ובזה יש ליישב קושית הרשב"א בברכות (דף י"ד ע"ב) [ד"ה ואמר] אמרי במערבא, ערבית דבר אל ב"י ואמרת אליהם אני ה'

[מגילה פ"ד ה"א] שאין התרגום מעכב. אבל מ"מ ברוב מקומות גם בא"י גם בבבל היו מתרגמין, וא"כ על העם ודאי רק לשמוע ותו לא וצ"ע.

הלשון באות זה סתום מאוד, ונראה דהכונה היא, דהנה בחומשין בסוף כל חומש מחמשה חומשי תורה ניתן סימן כמה סדריו של חומש זה. ובסוף חומש דברים ניתן סימן שכל סדרים שבתורה הם קנ"ד¹¹⁴. וכבר ביארו רבים שהסדרים הם למנהג א"י דמסקי אורייתא לתלת שנין, עיין מש"כ בסמוך סי' מ"ח. וסיימו בכל שבת סדר אחד שקראו בציבור ותו לא, ועתה נשכח ראש וסוף הסדרים, ועיין במפרש נחלת יעקב] למס' סופרים פט"ז ה"י. ומעולם היה קשה לי, דאיך עשו בני מערבא עם שתי התוכחות שבתורת כהנים ובספר דברים, שתיקן עזרא שיקראו קודם עצרת וקודם ר"ה כדי שתכלה שנה וקללותיה, כדאיתא במס' מגילה פרק בני העיר [דף ל"א ע"ב]. אך לפי תוספתא זו ניחא, דגם בני א"י קורין כל העם כל הפרשה כמו שאנחנו נוהגין, וקראו לפני עצרת פ' בחוקותי ולפני ר"ה פ' כי תבא כדי שתכלה שנה וקללותיה כתקנת עזרא. רק הש"ץ קרא בא"י בכל שבת רק הסדר לסיים התורה בציבור אחת לשלשה שנים¹¹⁵. והסיום והעם יעמדו וישמעו מלה במלה נראה שבא כאן רק דרך אגב.

114. במס' סופרים פט"ז ה"י איתא קע"ה. 115. אבל ב"ב גם העם וגם הש"ץ קוראין רק כסדר

מט בני בבל מכבדין את התורה בכניסתה. בני ארץ ישראל * נותנין לה כבוד
[בכניסתה וביציאתה] כתורה וכהלכה שנאמר (נחמיה ח' ח') וכפתחו עמדם כל
העם.

חקת ארצות

בחדש השלישי ויכולין לחלקם לתשעה גברי,
 וקראו בפ' ראשונה לז' גברי כ"א פסוקים, ובשבת
 שניה פ' ראשונה וט"ו פסוקים מפ' בחדש
 השלישי לחמשה גברי, ונשאר י"ב לארבעה גברי
 לשבת הג' ושלושה גמרו את כל הסדר. וד'
 הסדרות הקטנות העודפות על החמשים סדרות
 היינו מסדרה נצבים ואילך היו קורין אותן בשנת
 העיבור עכ"ל. וראיתי נכון להביא דברים אלה
 כאן לפי שהן מפיצים אור על ענין הקריאה של
 בני ארץ ישראל. ועיין בספר שולחן הקריאה סי'
 כ"א בילקוט דוד ס"ק ט' ובספר מסורת התורה
 והנביאים.

ולחזילוף שלפנינו ע"כ לומר דהא דאיתא
במגילה דבמערבא מסקי לתלת
שנין, לאו דוקא אלא לתלת שנין ומחצה,
כי היכא דיסיימו התורה ב' פעמים
בשמיטה. ואפשר דיש שייכות למנהג זה
עם פרשת הקהל שקרא המלך בירושלים
בכל מוצאי שביעית בחג ודוק.

מט במס' סופרים פי"ד (ה"ד) [הי"ד]
איתא כך היו נקיי הדעת
שבירושלים עושין כשהיו מוציאין את
התורה ומחזירין היו הולכין אחריה מפני
כבודה. ובשו"ע או"ח סי' קמ"ט לא הובא

הערות הגאון אדר"ת זצ"ל

(מט) בני ארץ ישראל נותנין לה כבוד וכו' שנאמר וכפתחו עמדם כל העם. אין הראיה מוננת
 דהא גם לפנינו היו מכבדין בעמידה, ועיין מכות דף כ"ז ע"ב, ונקדושין דף ל"ג ע"ב, וזירושלמי
 שלהי זיכורים. ועיין סוטה דף ל"ט ע"א שדרש כפתחו עמדם מלשון שמיקה, ועיין בשו"ע סי' קמ"ו

סעי' א' וסעי' ב' וטע"ק.

116. בדפוסים החדשים נדפס דיבור זה כהמשך לד"ה וי"ו דגחן.

אלהיכם אמת. והקשה הא כל פסוקא דלא
 פסקיה משה אנן לא פסקינן. ולהנ"ל
 אפשר דבמערבא הוה דבר אל בני ישראל
 ואמרת אליהם פסוק שלם, וגם אני ה'
 אלהיכם פסוק שלם, וכן שמעתי בשם הרב
 דלוקאווא מו"ה צבי נתן נ"י.

והמקנה בקדושין (שם) ד"ה במערבא פסקי
להאי קרא¹¹⁶ **כתב ח"ל, ונראה**
 דטעמייהו דאיתא בסוף מגילה דבמערבא הוה
 מסקי אורייתא לתלת שנין, דהיינו דהוה מחלקין
 כל סדרא לתלת שבתא. ועיין במג"א (סי' רפ"ב)
 [בריש הסימן] שכתב דבמערבא היו מחלקין
 הסדרות, וכן משמע בזהר [פרשת ויקהל] שמביא
 המג"א שם דהתחלת הסדרות וסימן אין לשנות.
 ח"ל, ולא יפסוק מילין דשבתא אחרת בשבתא
 דא. והנה בפרשה יתרו יש כ"ז פסוקים עד בחדש
 השלישי ויכולין לחלקו לתשעה גברי, ומבחדש
 השלישי עד עשרת הדברות יש כ"ה פסוקים ואי
 אפשר לחלקו רק לשמונה גברי, ועשרת הדברות
 צריך לקרות אחד משום דבדיבור אחד נאמרו,
 ואחריו שתי פרשות קטנות של ד' ה' פסוקים שאי
 אפשר לחלקן, נמצא שאי אפשר לחלק ג' פעמים
 ז' לכל שבת דהא חסר אחד. משא"כ לדידהו
 שחלקו הני פסוקים לתלת נמצא יש כ"ז בפרשת